

ג ל י ר נ ו ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ר ע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ השנה השש עשרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

ראה (תשי"ז)

ט"ו א' - י"א.

עיין גליונות ראה תש"ו - תש"ז. ביחוד בטעם הכללי של המצוה,
 וביחס המיוחד לנסוי תש"ו שאלות א, ד.

א. א. מקץ שבע שנים תעשה שמיטה.

רמב"ן מקץ... שמיטה: והנכון בעיני שיזהיר על שנת השבע עצמה שנעשה אותה
 שמיטה ובחריש ובקציר, כמו שאמר (שמות כ"ג י"א) "והשביעית תשמטנה
 ונטשתה". וזה טעם "תעשה שמיטה" - שתשבות, כדרך (שמות ל"א ט"ז)
 "לעשות את השבת"; וקצר באיסור הזמירה והקצירה שכבר הזכירם בבאור.
 אבל הוסיף לבאר כי היא שמיטה לה' גם בהשמטת כספים. וזה טעם "כי
 קרה שמיטה לה'", שהוא שבת לה', וכל המעשים ישבותו.

- 1x) שלשה קשיים רצה הרמב"ן לישוב בדברים אלה, אלו הם?
- 2x) מהי ראייתו משמ' ל"א ט"ז?

ב. השוה

ט"ו א': מקץ שבע שנים תעשה שמיטה

" י"ב: ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך

- 1) הסבר מהו ההבדל בין "שבע" בפ' א' לבין השנה "השביעית" בפ' ב'.
- 2) נמק את תשובתך.

ג. משנה שביעית פרק י' משנה ח':

המחזיר חוב בשביעית, יאמר לו: "משמט ממנו, שנאמר (ב') "וזה דבר השמיטה".

משנה ט':

המחזיר חוב בשביעית רוח חכמים נוחה הימנו.

- 1) הסבר מי הוא האומר "משמט אני" (מבשנה ח') ומי האומר "אעפ"כ"?
 - 2x) מה הראיה בפ' "וזה דבר השמיטה" לדין הנאמר שמשנה ח'?
- ענה לשאלה זו בהעזרך בדברי רש"י
 דברים ט"ו י' ד"ה כי בגלל הדבר הזה
 " כ"ג ה' " על דבר

ד. ר' שמשון רפאל הירש (אחרי הביאור דברי המשנה שבשאלה ג.):

יותר למלוה לצפות לכך שלא ישתמש הלוה - אם בעל יכולת הוא - כותור
 הנדרש מצד המלוה. החוק דורש מצד המלוה שיצהיר "משמט אני", אך יחסו
 של הלוה לא נקבע ע"י החוק. ובוזה נבדלת מצות שמיטת כספים מאסור רבית.
 כי אסור רבית אוסר גם על המלוה לקחת, גם על הלוה לתת. ואילו הלוה
 המחזיר חובו בשביעית "רוח חכמים נוחה הימנו".

הסבר מהי סבת הוהבדל הזה בין רבית לשמיטת כספים?

ה. שאלות ודיוקים ברש"י

- 1) ב' ד"ה שמוט כל בעל מטה ידו: (א) כיצד נקרא המלוה בפסוקנו זה?
 שמוט את ידו של כל בעל מטה
- א) (ב) מה ראה רש"י להוסיף מלות "את"
 ו"של" שאינם בפסוקנו?
 מה תיקן על ידי כך?
 מה קשה לו בפסוקנו?
- 2) ה' ד"ה רק אם שמע תשמע: או,
 לא יהיה בך אביון.

א בעל בארות יצחק מסביר דברי רש"י אלה: יש בני אדם אשר אוי להם ממנום ואוי להם מחוסר אחיהם, ולכך נופל בזה אמיצת הלב. כי תגבר עליהם תשוקת הממון, ומפני זה הם מאמצים את לבבם על הרגשת החמלה, עד שיש בני אדם שאחרי מלחמת חמלתם עם תשוקתם יפשוטו יד ליתן לעני, אך כסדם קבלת העני מידם תגבר התשוקה כרוחם וקופץ ידו לאחור במהירות עד שמפני המהירות בהשבת ידיו, יכונה בשם קפיצה. מה הקשיים בפסוקנו שרצה רש"י לישב? הבא דוגמאות ל"כי" בשמוש זה - מן התורה?

א דברי רש"י אלה נראים כסותרים אלה את אלה. הסבר כיצד יתישבו יחדו?

3 ז' ד"ה לא תאמץ: יש לך אדם שמצטער אם יתן אם לא יתן, לכך נאמר: "לא תאמץ"; יש לך אדם שפושט את ידו וקופצה, לכך נאמר "ולא תקפץ"

4 ח' ד"ה כי פתח תפתח: חרי"י כי משמש בלשון אלא.

5 ח' " די מחסורו: ואי אתה מצווה להעשירו. אשר יחסר לו; אפילו סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו.

7. רמב"ם הלכות שמיטה ליובל פרק ט' הלכה ד':

אין שביעית משמט כספים אלא בסופה, שנאמר "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה וזה דבר השמיטה...". ושם הוא אומר (דב' ל"א י') "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות", מה שם אחר שבע, אף השמטת כספים אחר שבע. לפיכך הלוח את חכרו בשביעית עצמה גובה חובו כל השנה, וכשתשקע חמה בליל ראשי השנה של מוצאי שביעית - אבד החוב.

ר' אשר (הרא"ש) גטין פרק ד' כ' (ל"ז ל"ב)

נראה לפרש הטעם ע"פ המקראות "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה וזה דבר השמיטה שמוט כל בעל משה...". מפסטיה דקרא ילפינן, דאין שביעית משמטת אלא בסופה כדכתיב "מקץ שבע שנים", שאינו אלא בסוף השבע "שמוט כל בעל משה ידו", אבל מיד כשמתחילה שנת השמיטה אין בית דין בודקין לגבות שום חוב וגם המלוה בעצמו אין לו ליגוש הלוח, דכתיב "לא יגוש את אחיו ואת רעהו, כי קרה שמיטה לה", מיד כשנכנסה השמיטה לא יגוש.

- אא 1) מה ההבדל ביניהם?
- אא 2) איזה משניהם מתקרב יותר לטשטו של מקרא?
- אא 3) למי משניהם יש להביא ראיה מירמיה ל"ד י"ד "מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ישלחנן חפשי מעמך."

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות אא קשות ביותר, יפתור כ"א לפי הבנתו. שאלות וגם תשובות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים.

המבקשים להמשיך בלמוד זה גם בשנת תשי"ח, מתבקשים להודיע על כך מ ע ת ה . דמי החתימה לשנת תשי"ח 3.000 ל"י, דמי המשלוח 2.750 ואפשר לשלמם גם בשני תשלומים.